

Omonadus bifasciatus (Rossi, 1792) en *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 (Coleoptera: Anthicidae): twee nieuwe snoerhalskevers voor de Belgische keverfauna

Willy Troukens & David Ignace

Samenvatting. In oktober 2018 werd een exemplaar gevangen van *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) te Strépy-Bracquegnies (Henegouwen). In juni 2021 werden tientallen exemplaren gevonden van *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 te Courcelles (Henegouwen). Dit zijn warmteminnende keversoorten die inheems zijn in Centraal- en Zuid-Europa, Noord-Afrika en Klein-Azië. De eerste soort wordt ook gevonden in Zuid-Engeland. Tot op heden waren beide soorten nog onbekend in de Benelux.

Abstract. In October 2018, a specimen of *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) was found in Strépy-Bracquegnies (Hainaut). In June 2021, tens of specimens of *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 were discovered in Courcelles (Hainaut). Both species are thermophile and indigenous in the Centre and the South of Europe, in North Africa and in Asia Minor. *O. bifasciatus* is also present in the South of England. Until now, both species were unknown in the Benelux countries.

Résumé. En octobre 2018, un spécimen d'*Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) a été trouvé à Strépy-Bracquegnies (Hainaut). En juin 2021, des dizaines d'exemplaires de *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 ont été trouvés à Courcelles (Hainaut). Ce sont deux espèces thermophiles qui sont endémiques dans les régions centrale et méridionale d'Europe, en Afrique du Nord, et en Asie mineure. Le premier est aussi présent dans le sud de l'Angleterre. Jusque maintenant, ces deux Anthicidae étaient inconnus du Bénélux.

Key words: Anthicidae — Belgium — First records — *Notoxus trifasciatus* — *Omonadus bifasciatus*.

Troukens W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht, Belgium. willy.troukens@gmail.com

Ignace D.: Rue Winston Churchill 91, B-6181 Courcelles, Belgium. david_ignace@msn.com

DOI: 10.6084/m9.figshare.19123154

Inleiding

Anthicidae of snoerhalskevers zijn kleine, slanke kevertjes die men kan aantreffen in rottend plantenmateriaal en op bloemen (Troukens 2022: 37–43). De meeste soorten leven in de tropen waar zij een rol spelen in het opruimen van dood organisch materiaal. Wereldwijd zijn ongeveer 3500 soorten bekend. In België nauwelijks zeven, met name *Anthicus antherinus* (Linnaeus, 1760), *Anthicus bimaculatus* (Illiger, 1801), *Anthicus flavipes* (Panzer, 1796): slechts bekend van één waarneming te Bornem (AN), 08.ix.2008 (leg. Herwig Mees/Waarnemingen.be), *Notoxus monoceros* (Linnaeus, 1760), *Omonadus floralis* (Linnaeus, 1758), *Omonadus formicarius* (Goeze, 1777) en *Stricicollis tobias* (Marseul, 1879) (Wouter Dekoninck, pers. med.). Door het gericht prospectiewerk van de tweede auteur, van Pol Limbourg en van Jacky Poncin kunnen wij daar nu de twee volgende soorten aan toevoegen.

Resultaten

1. *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) (Fig. 1)

Op 01.x.2018 ontdekte de tweede auteur een exemplaar van *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) in het gemeentepark van Strépy-Bracquegnies (HA) (Fig. 1). Het kevertje zat op een boomzwam, vermoedelijk *Meripilus giganteus*, samen met een ander snoerhalskevertje, nl. *Anthicus antherinus* (Linnaeus, 1760) (Fig. 2). Al vlug bleek dat wij hier te doen hadden met een nieuwe Anthicidae-soort voor België. Een tweede vondst had plaats te Wardin (LX) op 31.iii.2021 (leg. Jacky Poncin). De locatie hiervan ligt in vogelvlucht zowat 115 km van de eerste vindplaats.

Hieruit blijkt dat *O. bifasciatus* zich in België al wel degelijk heeft gevestigd (Fig. 3).

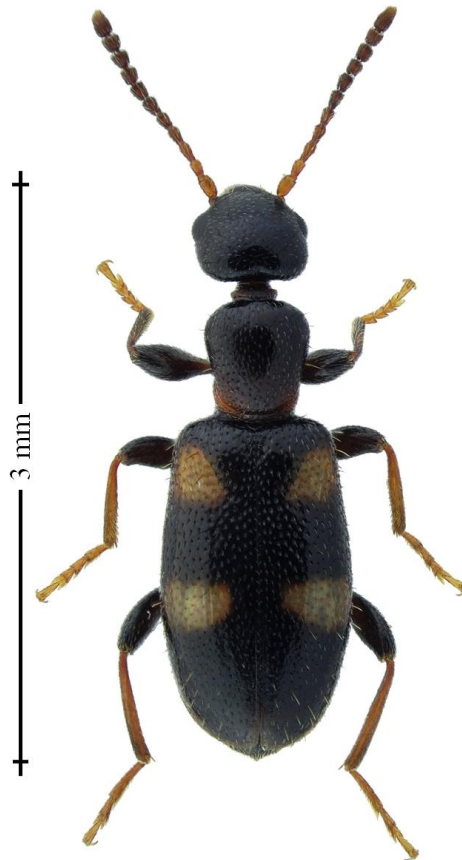

Fig. 1. *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792). Strépy-Bracquegnies (HA), 01.x.2018. Leg. & © David Ignace.

Fig. 2. Biotoop van *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792). © David Ignace.

Omonadus bifasciatus is 2,5 à 3 mm groot. Hij is glanzend zwart. De basis van de sprieten, schenen, tarsen en de basis van het halsschild zijn geelrood. Dekschilden met evenwijdige zijden en vier geelrode vlekken: voor de basis elk met een dwarse vlek, in de achterste helft met een meer afgeronde vlek. Zowel de kop, het halsschild en de dekschilden zijn bestippeld en fijn behaard.

Typisch voor de Anthicidae is de dikke kop die met een dunne steel verbonden is met het smallere halsschild. Hun lichaamsvorm doet denken aan mieren (Formicidae) waarvan zij ook de schokkerige bewegingen lijken na te bootsen (UK Beetles/Anthicidae). De meeste Anthicidae leven op warme, vochtige plaatsen, meestal onder rottend plantenmateriaal. De imago's worden ook waargenomen op allerlei bloemen (Keer 1930: 787).

Omonadus bifasciatus is nauw verwant met een aantal *Omonadus*-soorten uit Centraal-Afrika (Bonadona 2013: 57). Hij is inheems in Centraal- en Zuid-Europa, Noord-Afrika en Klein-Azië. In Frankrijk komt hij overal voor maar hij blijft zeldzaam in het noordwesten van het land (Bonadona 2013: 57). Hij is ook gemeld uit Groot-Brittannië waar hij lokaal voorkomt in Zuid- en Zuid-Oost-Engeland (UK Beetles/ Anthicidae). In Duitsland en Oostenrijk wordt hij slechts sporadisch opgemerkt (Kaszab 1969: 106-118). In Nederland zijn tot nu toe nog geen vondsten gesignaleerd (Vorst 2010: 143).

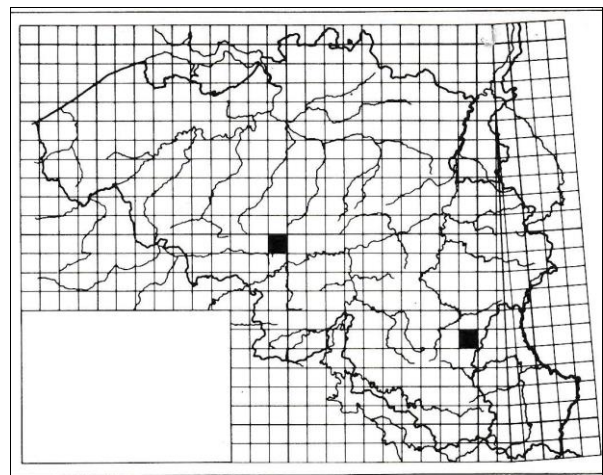

Fig. 3. Vindplaatsen van *Omonadus bifasciatus* (Rossi, 1792) in België.

2. *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 (Fig. 4)

Te Courcelles (HA), tussen de spoorlijn en het kanaal Brussel-Charleroi, bevindt zich een verwilderde groene zoom met allerlei loofbomen en struiken (Fig. 5). Het was in dat biotoop dat de tweede auteur opnieuw een prachtige ontdekking deed. Door gebruik van het klopscherm verzamelde hij daar op 20.vi.2021 28 exemplaren van *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792. Nog eens een primeur voor België ! Op 26.vi.2021 trok hij opnieuw met het klopscherm naar het bewuste biotoop. Binnen een afstand van ca. 200 meter kon hij op 20

minuten tijd nog eens 111 exemplaren noteren. De kevertjes werden vooral geklopt uit esdoorn (*Acer*), wilg (*Salix*), maar ook uit ratelpopulier (*Populus tremula*), eik (*Quercus*) en verder enkele uit berk (*Betula*) en meidoorn (*Crataegus*). Al vlug bleek dat *N. trifasciatus* ook elders in de streek voorkomt. Op 25.vi.2021 ontdekte Pol Limbourg een exemplaar op het perron van het treinstation te Luttre (HA) (Fig. 6). Dit ligt in vogelvlucht zowat 4 km van het biotoop te Courcelles. De omgeving van Luttre is evenwel minder bebost.

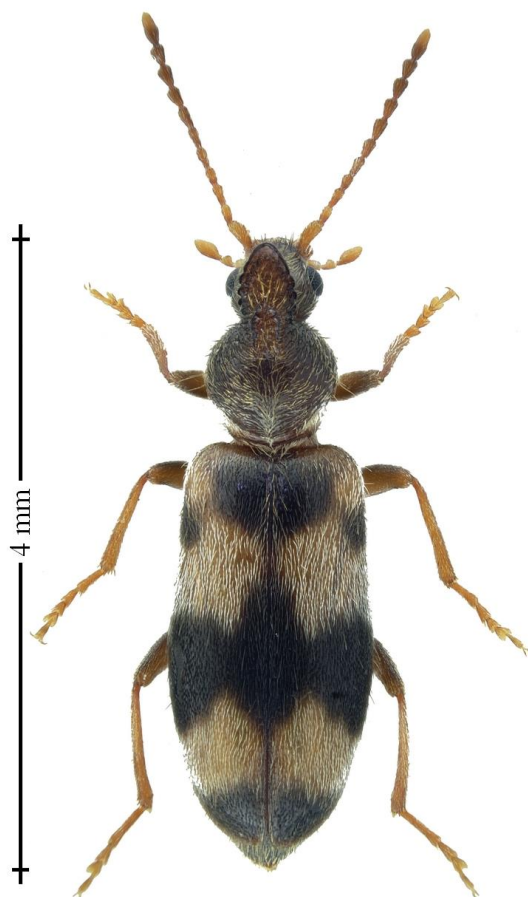

Fig. 4. *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792. Courcelles (HA), 20.vi.2021. Leg. & © David Ignace.

Notoxus trifasciatus is 3 à 4 mm groot. In oudere keverboeken staat hij vermeld als *Notoxus cornutus* Fabricius, 1792 (Keer 1930: 788). Het lichaam is vrij slank met een zijdeachtige beharing. De basiskleur is zwart tot pekbruin. Sprieten geel met bruine eindleden. Kop en halsschild rolrond. Het halsschild met een roodbruine, naar voren gerichte hoorn. Poten geel met bruine dijen. De dekschilden worden gekenmerkt door twee vuilwitte, hoekige dwarsbanden die kunnen variëren van groter tot kleiner. Het achtereind steeds zwart, dit in tegenstelling met de verwante, inheemse *N. monoceros* (Linnaeus, 1760).

Fig. 5. Biotoop van *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792. © David Ignace.

De imago's zijn in de lente en zomer vooral te vinden op bloesems van bomen en struiken, alsook op kruidachtige planten zoals schermbloemen (Umbelliferae) en distels (*Cirsium*) (Bonadona 2013: 24). Volgens Albouy & Richard (2019: 244–245) komen zij ook goed op licht af.

Notoxus trifasciatus is een warmteminnende (thermofiele) bewoner van Centraal- en Zuid-Europa, Noord-Afrika, Klein-Azië en oostelijk tot in de Kaukasus (Albouy & Richard 2019: 244–245). Bonadona (2013: 15–16) vermeldt hem voor Zuid-, Centraal- en Oost-Frankrijk en meer noordelijk tot Normandië (Manche). In Nederland en in Groot-Brittannië zijn nog geen vondsten bekend (Vorst 2010: 143; UK Beetles/Anthicidae).

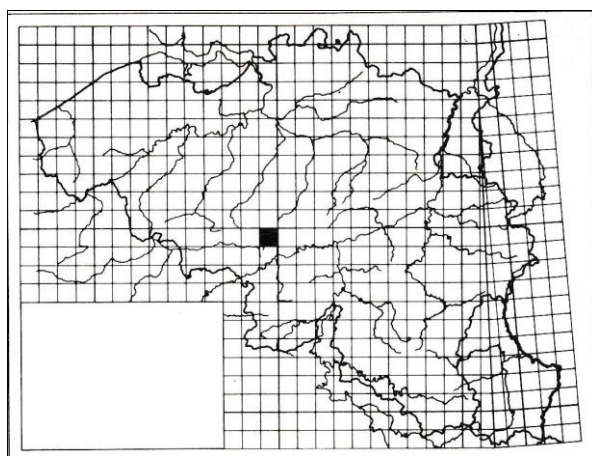

Fig. 6. Vindplaatsen van *Notoxus trifasciatus* Rossi, 1792 in België.

Besluit

Het is duidelijk dat nog te weinig aandacht besteed wordt aan deze kleine keverfamilie. Als men bedenkt dat Vorst (2010: 143) 11 Anthicidae-soorten vermeldt voor Nederland, en daarbij 4 soorten noemt die nog niet ontdekt zijn in België, dan begrijpt men dat ons nog veel speurwerk te wachten staat. Bovendien is het altijd mogelijk om kosmopolieten te ontdekken die via de wereldhandel overal kunnen opduiken.

Dankwoord

Onze hartelijke dank voor alle informatie, ons vriendelijk bezorgd door Wouter Dekoninck (KBIN, Brussel), Pol Limbourg (KBIN, Brussel), Jacky Poncin (Wardin/Waarnemingen.be) en J. Rojas (SNCB, Brussel).

Bibliografie

- Albouy V. & Richard D. 2019. *Veldgids kevers van Europa*. — KNNV Uitgeverij, Zeist, 399 pp.
- Bonadona P. 2013. Les Anthicidae de la faune de France (Coleoptera). — *Mémoires de la Société Linnéenne de Lyon* 5: 1–126.
- Kaszab Z. 1969. Familie: Anthicidae. In: Freude H., Harde K. W. & Lohse G. H. (Eds.), *Die Käfer Mitteleuropas*, Band 8. — Goecke & Evers, Krefeld, 388 pp.
- Keer P. M. 1930. *Calwer keverboek*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen, 1330 pp.
- Trowkens W. 2022. Snoerhalskevers (Coleoptera: Anthicidae) aan de westrand van Brussel. — *Phegea* 50(1): 37–43.
- UK Beetles. <https://www.ukbeetles.co.uk/anthicidae> [bezocht 27 april 2021].
- Vorst O. 2010. Catalogus van de Nederlandse kevers (Coleoptera). — *Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging* 11: 317 pp. + CD.
-